

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»

РОМАНЕНКО РОМАН РОМАНОВИЧ

УДК 343.345-053.6:343.226]:343.1(043.5)

**ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ
ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
РОЗКРАДАННЯ ЛІСОДЕРЕВИНИ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Західноукраїнському національному університеті
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
Ортинський Володимир Львович,
Навчально-науковий Інститут права, психології та
інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»,
директор

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Таран Олена Вікторівна,
Національна академія внутрішніх справ,
провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності

кандидат юридичних наук
Татарин Назарій Миколайович,
Львівський державний університет внутрішніх справ
доцент кафедри кримінального процесу та
криміналістики

Захист відбудеться «17» вересня 2021 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.052.23 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1/3, ауд. 302 XIX навчального корпусу).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розіслано «16» серпня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. М. Коваль

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні у зв'язку із зміною форм власності зростає кількість лісокористувачів, а тому і збільшилася шкода, яка заподіюється порушеннями лісового законодавства. Аналізуючи практичну діяльність оперативних підрозділів Національної поліції України, можемо стверджувати, що весь ряд обігу лісу (купівля-продаж, заготівля, експортні операції, транспортування, переробка), часто пов'язаний з різними порушеннями. Тому надзвичайно гострою є проблема протидії, виявлення та розслідування розкрадань лісодеревини. Вказана проблематика негативно впливає як на економіку, так і на екосистему країни.

Держава поряд з встановленими вимогами щодо ефективного використання лісів для недопущення їхнього виснаження, також встановлює відповідальність за незаконні посягання на такий природний об'єкт. Виснаження річок, негативна зміна клімату, що погіршує життя людей, ерозії ґрунтів – це негативний результат масової вирубки лісів, що в багатьох випадках ще й незаконний.

Зареєстрованих кримінальних правопорушень з вказаної проблематики, як показує практика, зовсім мало. Латентність таких кримінальних правопорушень зростає через криміналізацію лісової галузі України. Також все частіше спостерігається вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із розкраданням лісосировини на природних територіях, що охороняються.

Через недостатньо ефективну нормативно-правову базу щодо сфери використання лісів та недосконалу роботу правоохоронних органів, істотно збільшується суспільна небезпека розкрадань лісодеревини. Тому потрібно здійснювати дослідження ознак злочинності, пов'язаної з розкраданням лісодеревини, умови й причини її виникнення, а також побудувати сукупність заходів та дій щодо протидії, виявленню та розслідуванню.

Соціальна, економічна та екологічна цінність лісів привернула до себе увагу низки провідних науковців. Дослідженням проблемних питань захисту та правової охорони лісів займалися такі вчені: Н. Анучін, Н. Баканєва, М. Бринчук, С. Винокуров, С. Гавриш, Е. Прусов, А. Горєлов, В. Гуков, Г. Давидова, О. Дудоров, В. Ємельянов, Е. Жевлаков, В. Захаров, І. Ігнатєва, М. Коржанський, М. Корольов, І. Краснов, В. Ларичев, Ю. Ляпунов, В. Матвійчук, П. Мірошник, Н. Моїсеєв, В. Мунтян, В. Навроцький, С. Немировський, В. Ортинський, В. Осадчий, В. Петров, П. Повеліцина, І. Соболев, В. Сташис, В. Страхов, Н. Татарин, В. Тацій, С. Трунов, Ю. Шемшученко, В. Широков, В. Черних, С. Чернявський та ін.

Аналіз наукової літератури, що стосується питань незаконного обігу лісу, дає підставу стверджувати, що в даний час цій проблематиці приділено недостатньо уваги. Опубліковані наукові праці не вичерпують сучасних потреб науки та практичної діяльності правоохоронних органів, оскільки постійно відбуваються значні зміни у розвитку науки криміналістики, зокрема, з'явилися нові напрями розвитку криміналістичної техніки, які своєю появою значно розширюють її можливості у дослідженні та використанні слідів-відображень і вимагають серйозних теоретичних висновків.

Актуальним залишається питання виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини для отримання криміналістично важливої інформації про подію кримінального правопорушення, про підозрювану особу та обставини вчинення розкрадання лісодеревини, що дозволить правильно вирішити завдання кримінального провадження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана відповідно до положень п.7.24 додатка 7 Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275; пп. 2, 3, 14, 27 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454. Дослідження проведено згідно з науково-дослідною тематикою кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету. Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Тернопільського національного економічного університету протокол № 4 від 25 грудня 2015 року.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є аналіз сучасного стану, ознак і динаміки розкрадання лісодеревини, а також розробка заходів щодо протидії цьому суспільно негативному явищу.

Для досягнення поставленої мети дисертаційного дослідження передбачено вирішення наступних завдань:

- з'ясувати стан наукового дослідження відносин, пов'язаних із протидією розкрадання лісодеревини в Україні;
- розробити криміналістичну характеристику розкрадання лісодеревини;
- дослідити особливості взаємодії підрозділів Національної поліції України та інших підрозділів під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини;
- сформулювати типові слідчі ситуації та слідчі версії під час розслідування розкрадання лісодеревини;
- сформулювати профілактичні заходи, які потрібно застосовувати під час розслідування розкрадання лісодеревини;
- розкрити особливості організації й тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та ухвалення процесуальних рішень під час розкрадання лісодеревини.

Об'єктом дослідження є специфічні суспільні відносини та діяльність підрозділів Національної поліції України, що мають місце у зв'язку з розслідуванням кримінальних правопорушень.

Предметом дослідження є виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини.

Методи дослідження. Для досягнення мети і завдань наукового дослідження, забезпечення достовірності результатів та належного обґрунтування висновків дослідження автором використано як філософські та загальнонаукові, так і спеціально-наукові методи наукового пізнання. *Методи логіки* – для опрацювання нормативно-правових актів, матеріалів кримінальних проваджень, концепцій, думок авторів з окремих питань, що входять до предмету дослідження, а також для

узагальнення та формулювання висновків; *порівняльно-правовий* – для дослідження правового регулювання лісової галузі України, а також процесу розслідування розкрадання лісодеревини; *статистичний* – при узагальненні кримінальних проваджень, судової практики та їх аналізі, а також при дослідженні статистичної інформації органів прокуратури; *логіко-юридичний* – для формулювання пропозицій щодо удосконалення законодавства, що регулює діяльність, пов'язану з виявленням та розслідуванням досліджуваного кримінального правопорушення; *історико-правовий* – під час характеристики стану дослідження питань, пов'язаних із розкраданням лісодеревини; *соціологічний* – для вивчення та аналізу думок працівників слідчих та оперативних підрозділів з питань ефективності виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини.

Науково-теоретичною базою даного дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців в галузі криміналістики та кримінального процесуального права.

Нормативну базу у роботі становлять: кримінальне, кримінальне процесуальне, цивільне процесуальне законодавство України, підзаконні нормативно-правові акти та закони України.

Емпірична база дослідження ґрунтується на відомчих нормативно-правових актах МВС України, Офісу Генерального Прокурора України, інформації з Єдиного реєстру судових рішень, Єдиного реєстру досудових розслідувань, результатах анкетування 230 співробітників підрозділів Національної поліції України, аналізу 50 вироків у провадженнях про розкрадання лісодеревини, що були ухвалені судами України у 2016–2020 рр.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що робота є одним із перших у вітчизняній науці кримінального процесу та криміналістики комплексним дослідженням виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини.

Результати наукового дослідження, що становлять наукову новизну і мають прикладне значення, конкретизовано у теоретичних положеннях і висновках, які виносяться на захист:

уперше:

- розроблено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, пов'язаних із розкраданням лісодеревини, відповідно до якої основними структурними елементами є: спосіб підготовки, вчинення та приховування кримінального правопорушення; предмет злочинного посягання; особа злочинця; слідова картина;

- запропоновано визначення поняття «криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини»;

- сформульовано типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування розкрадання лісодеревини і запропоновано алгоритм дій слідчого, що забезпечить ефективність розслідування:

1. Встановлено ознаки вчинення розкрадання лісодеревини, злочинця затримано на гарячому: злочинця затримано під час здійснення розкрадання,

безпосередньо після вирубки лісодеревини; злочинця затримано під час трелювання деревини; злочинця затримано під час транспортування деревини.

2. Встановлено ознаки вчинення розкрадання лісодеревини, встановлено ознаки особи злочинця, але його не затримано.

3. Встановлено ознаки вчинення розкрадання лісодеревини, але не встановлено ознаки особи злочинця;

- сформульовано типові слідчі версії, які можуть висуватись під час розслідування розкрадання лісодеревини щодо:

1. події кримінального правопорушення: а) мало місце розкрадання лісодеревини; б) мало місце кримінальне правопорушення проти власності; в) мало місце інше екологічне кримінальне правопорушення;

2. особи злочинця: а) кримінальне правопорушення було вчинено затриманим одноособово; б) кримінальне правопорушення було вчинено затриманою особою у співучасті з іншими невстановленими особами; в) кримінальне правопорушення було вчинено іншими особами, підозрюваного затримано помилково;

3. мети злочинця: а) лісодеревину добуто для особистих потреб; б) лісодеревину добуто з метою продажу або іншої реалізації;

4. знарядь вчинення кримінального правопорушення: а) вирубку здійснено за допомогою ручних знарядь (пили, сокири тощо); б) вирубку здійснено за допомогою промислової техніки;

5. місця вчинення кримінального правопорушення: а) розкрадання лісодеревини було вчинено поблизу місця затримання підозрюваного під час транспортування; б) розкрадання лісодеревини було вчинено в іншій місцевості;

6. місця перебування злочинця: а) знаходиться поблизу місця розкрадання лісодеревини; б) здійснює транспортування незаконно добутої деревини від місця вчинення кримінального правопорушення; в) покинув місце вчинення кримінального правопорушення;

7. суті події: а) мала місце техногенна подія; б) мала місце природна подія;

8. кількості злочинців: а) кримінальне правопорушення було вчинено однією особою; б) кримінальне правопорушення було вчинено групою осіб;

9. щодо місця знаходження незаконно добутої деревини: а) деревину приховано поблизу місця розкрадання; б) деревину перевезено до іншої місцевості та приховано; в) деревину було знищено, видозмінено її первісний стан або використано у виробництві.

- виокремлено та наведено причини і умови вчинення конкретного кримінального правопорушення, а також усунення таких причин.

удосконалено:

- методи вивчення слідчої практики, серед яких як основні виокремлено аналіз та опитування, а також визначено джерела інформації, до яких вони мають застосовуватись;

- поняття механізму кримінального правопорушення, під яким запропоновано розуміти динамічну систему взаємодії учасників кримінального правопорушення між собою та/або з матеріальним середовищем, спрямовану на

досягнення злочинного результату відповідним способом, що зумовлює утворення відображень у довкіллі та свідомості людей;

- структуру обстановки вчинення кримінальних правопорушень розкрадання лісодеревини як матеріального й просторово-часового середовища, що містить матеріальні сліди підготовки, вчинення (виявлення) та приховування кримінального правопорушення, виникло у зв'язку із вчиненням особою злочинного діяння і характеризується соціально-психологічними елементами;

- тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування розкрадання лісодеревини шляхом надання практичних рекомендацій щодо особливостей проведення слідчого огляду, допиту потерпілих, свідків і підозрюваних, слідчого експерименту;

- наукові підходи щодо розуміння планування розслідування як складної розумової діяльності, що спрямована на аналіз обставин, які підлягають встановленню, шляхом визначення комплексу слідчих, негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, що оформлюються у вигляді письмового плану;

- визначення поняття «взаємодія слідчого з іншими суб'єктами під час розслідування розкрадання лісодеревини», під яким запропоновано розуміти їхню спільну узгоджену діяльність, що може здійснюватися в різних формах, мета якої полягає в узгодженому проведенні слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, організаційних заходів або інших процесуальних дій, спрямованих на виконання завдань кримінального провадження;

- дефініцію поняття «система техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень щодо розкрадання лісодеревини» як комплексу правових, наукових та організаційних заходів, спрямованих на створення умов постійної готовності до застосування методів і засобів криміналістичної техніки, та їхню практичну реалізацію органами досудового розслідування, оперативними підрозділами, експертно-криміналістичними підрозділами для найбільш ефективного вирішення цілей і завдань, що стоять перед ними, з метою отримання, накопичення, оброблення криміналістично вагової інформації та її наступне використання у процесі розслідування кримінальних правопорушень;

набули подальшого розвитку:

- методичний підхід до поділу процесу розслідування кримінальних правопорушень щодо розкрадання лісодеревини проти авторитету органів державної влади у сфері правоохоронної діяльності на два етапи: початковий та наступний;

- напрями застосування ситуаційного підходу при розслідуванні розкрадання лісодеревини, зокрема, підстави для типізації слідчих ситуацій залежно від етапу розслідування кримінального правопорушення, джерела надходження інформації про вчинення злочинного діяння, позиції учасників кримінального провадження, а також способи встановлення та відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

- наукові підходи щодо диференціації форм, видів та способів протидії розслідуванню кримінальних правопорушень розкрадання лісодеревини;

- методи та засоби криміналістичної профілактики розкрадання лісодеревини.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, наведені в роботі, можуть бути використані у:

- *науково-дослідній сфері* - як підґрунтя для майбутніх досліджень процесуальних і криміналістичних аспектів виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини;

- *практичній діяльності* - для організаційно-методичного та інформаційного забезпечення діяльності слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України;

- *освітньому процесі* - під час викладання навчальної дисципліни «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», написання підручників, навчальних посібників, монографій і лекцій.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення й результати дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на міжнародних, всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях та круглому столі: «Сучасні тренди кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, криміналістики та кримінального процесу» (м. Львів, 10 червня 2020 р.); «Актуальні проблеми забезпечення захисту прав та свобод людини в умовах інтеграції України в європейський простір» (м. Львів, 30 жовтня 2020 р.); «Modern approaches to the introduction of science into practice» (San Francisco, USA, 24 – 26 May 2021); «Actual problems of science and practice» (Stockholm, Sweden, 31 may – 02 June 2021).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в дев'яти публікаціях, зокрема: п'яти статтях (із них чотири – у фахових наукових виданнях України та одна – у періодичному виданні іншої держави) та чотирьох тезах виступів на науково-практичних заходах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять шість підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг дисертації становить 215 сторінок, із них 152 сторінки – основний текст, 19 сторінок – список використаних джерел (212 найменувань), 2 додатки на 11 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і ступінь дослідження обраної теми, її зв'язок з науковими програмами, планами й темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методологію дослідження, розкрито наукову новизну роботи та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо апробації результатів дослідження, публікацій, у яких викладено основні положення роботи.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика протидії розкрадання лісодеревини» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Стан наукового дослідження відносин, пов'язаних із протидією розкрадання лісодеревини в Україні» досліджено історію виникнення відповідальності за розкрадання лісодеревини. Здійснено аналіз розвитку

кримінально-правових норм, що передбачають кримінальну відповідальність за розкрадання лісодеревини як у дорадянський й радянський період, так і в період сучасної України.

Аналіз правового регулювання радянського періоду дав можливість зробити висновок, що у законодавчих актах майже усіх союзних республік простежується дублювання законодавства СРСР. У цей період досліджувались окремі питання, пов'язані із розкраданням лісодеревини, переважали наукові праці щодо визначення поняття та кваліфікації цього кримінального правопорушення.

Здійснено аналіз сучасного законодавства у сфері охорони лісів, а саме: законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України.

Проведено паралелі щодо роботи підрозділів, які здійснювали та здійснюють виявлення та профілактику розкрадання лісодеревини. Детально розглянуто функції та порядок роботи Державного агентства лісових ресурсів України.

Проаналізовано погляди науковців щодо розуміння понять «розкрадання», «лісодеревина». Досліджено історію становлення лісової галузі України та проаналізовано чинне законодавство України щодо охорони лісів.

У підрозділі 1.2 «Криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини» детально проаналізовано думки науковців щодо визначення поняття «криміналістична методика» та встановлено, що одним із найважливіших елементів криміналістичної методики є криміналістична характеристика. Також досліджено погляди науковців на поняття «криміналістична характеристика», її функції та елементи.

Взявши до уваги потреби практичної діяльності підрозділів Національної поліції України надано авторське визначення поняття «криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини» та обґрунтовано сукупність елементів криміналістичної характеристики цього виду кримінального правопорушення, а саме: 1) спосіб вчинення кримінального правопорушення; 2) предмет злочинного посягання; 3) особа злочинця; 4) слідова картина.

Встановлено якими способами може здійснюватися розкрадання лісодеревини, лісоматеріалів та грошових коштів посадовими та матеріально-відповідальними особами органів Державного агенства лісових ресурсів.

Здійснивши аналіз наукової літератури, статистичних даних та даних отриманих під час анкетування практичних працівників Національної поліції України виділено групи осіб, які здійснюють розкрадання лісодеревини.

Охарактеризовано традиційні криміналістичні сліди, які свідчать про вчинення цього виду кримінального правопорушення та як їх можна виявити під час огляду місця події.

Розділ 2 «Особливості організації виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Типові слідчі ситуації та слідчі версії, що виникають під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини» підтримано позицію, що під час розслідування кримінальних правопорушень, ситуаційний підхід допомагає вирішувати як загальні, так і виникаючі криміналістичні завдання.

Проаналізовано думки вчених про поняття «слідча ситуація», її компонентів, класифікації, методико-криміналістичних властивостей та функцій.

Встановлено основні чинники, які формують слідчі ситуації на початковому етапі розслідування розкрадання лісодеревини. Обґрунтовано потребу взяття науковцями за основу типових слідчих ситуацій та типових версій, щоб надалі використовувати їх у наукових дослідженнях, для застосування розроблених наукових положень та рекомендацій на практиці.

На основі опитування, визначено чинники, які найбільше впливають на слідчу ситуацію під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини.

На основі аналізу судово-слідчої практики наведено класифікацію типових слідчих ситуацій початкового та подальшого етапів виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини і запропоновано алгоритм дій слідчого, що забезпечить ефективність розслідування даного виду кримінального правопорушення.

В рамках кожної слідчої ситуації згруповано версії за обставинами та здійснено детальний аналіз таких версій.

У підрозділі 2.2 «Взаємодія підрозділів Національної поліції України та інших підрозділів під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини» встановлено, що з метою розкриття кримінальних правопорушень законодавство зобов'язує органи та підрозділи, які проводять діяльність щодо розслідування розкрадання лісодеревини, здійснювати взаємодію з іншими правоохоронними органами, державними та місцевими органами влади тощо.

Особливість взаємодії під час розслідування розкрадання лісодеревини визначається потребою у створенні та забезпеченні ефективного функціонування слідчо-оперативної групи, забезпечення взаємодії у процесі провадження досудового розслідування та здійснення постійного взаємообміну інформацією.

Названо причини, якими обумовлюється потреба взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, під час розслідування розкрадання лісодеревини. Також детально охарактеризовано взаємодію слідчого з іншими органами та підрозділами на різних етапах розслідування розкрадання лісодеревини, зокрема з Державним агенством лісових ресурсів України (раніше – Державний комітет лісового господарства України).

Розділ 3 «Організаційно-тактичні особливості розслідування розкрадання лісодеревини» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Профілактика розкрадань лісодеревини оперативними підрозділами Національної поліції України» виокремлено та наведено причини і умови вчинення конкретного кримінального правопорушення, а також усунення таких причин.

Детально проаналізовано поняття «профілактика» у різних площинах: кримінологічній, кримінально-правовій та оперативно-розшуковій. Запропоновано типові обставини, що застосовуються злочинцями при вчиненні розкрадань лісодеревини. Виокремлено основні категорії осіб, від яких можна очікувати скоєння правопорушень по розкраданню лісодеревини.

Названо джерела з яких оперативні працівники підрозділів Національної поліції України, що здійснюють оперативне обслуговування лісової галузі, одержують інформацію про обставини, які сприяють розкраданню лісодеревини.

Виокремлено заходи, які використовуються для усунення умов, що сприяли вчиненню розкрадання лісодеревини.

Здійснено аналіз спеціалізованих суб'єктів профілактики, які входять до складових елементів соціального інституту правоохоронних органів.

У підрозділі 3.2 «Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розкрадання лісодеревини» описано тактичні особливості проведення основних слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини. Детально проаналізовано дії слідчого на різних етапах проведення огляду місця події при розслідуванні досліджуваного нами кримінального правопорушення. Вказано на ряд недоліків, які виникають в практичній діяльності органів та підрозділів Національної поліції України при проведенні огляду місця події під час розслідування розкрадання лісодеревини.

Описано про складності, які виникають при допиті підозрюваних осіб та шляхи їх уникнення. Названо обставини, які потрібно з'ясувати при допиті підозрюваного та очевидців під час розслідування розкрадання лісодеревини.

Наведено та проаналізовано типові тактичні помилки, які виникають при підготовці й проведенні обшуків під час розслідування розкрадання лісодеревини.

Запропоновано та здійснено аналіз найпоширеніших видів судових експертиз під час розслідування розкрадання лісодеревини.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуальної проблеми – наукового обґрунтування діяльності, пов'язаної з виявленням і розслідуванням розкрадання лісодеревини. Наукові результати, які були здобуті під час дослідження, дають підстави для висловлення пропозицій, що мають важливе теоретичне значення, а реалізована його мета і завдання дають змогу сформулювати такі основні висновки і надати практичні рекомендації, зокрема:

1. Низький рівень добробуту населення, погана екологічна культура населення, високий ступінь безробіття, неналежний контроль за охороною лісу, а також постійний попит на лісодеревину, перетворюють українські ліси на об'єкт злочинних посягань.

Розвиток інституту відповідальності за порушення лісового законодавства важко розглядати без інституту права власності на ліси, оскільки на власника покладено обов'язок охорони такого ресурсу як ліс. Але в давні часи люди використовували ліси, не думаючи, кому вони належать. Ліс був нічий, тому ним користувався той, хто цього потребував. Лісової власності не було, відбувалось необмежене, нічим не передбачене користування лісом.

Самостійним етапом розвитку законодавства, яке регламентувало відповідальність за незаконну вирубку лісів, слід назвати прийняті Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 року. Діяння, за які була передбачена кримінальна відповідальність за незаконну вирубку лісу, були включені в главу IX розділу VII «О нарушениях уставов о казенных лесах».

У 1918 році відбулася націоналізація лісів, після чого організація лісового господарства базувалась на загальнодержавній власності основних масивів лісу, з одного боку, та на принципах ринкової економіки з іншого.

Важливе місце у боротьбі з розкраданням лісодеревини займають

кримінально-правові заходи. На нашу думку, доречним є доповнення статті 246 КК України нормою, яка б передбачала звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Тому, пропонуємо статтю доповнити положенням про те, що у випадку вчинення дій, передбачених частиною 1, особа (особи) звільняється від кримінальної відповідальності, якщо таке кримінальне правопорушення нею (ними) вчинено вперше, така особа (особи) добровільно з'явилась з дійовим каяттям, сприяла (и) розкриттю кримінального правопорушення, та повністю відшкодувала заподіяну шкоду.

Також, на нашу думку, санкцію статті потрібно доповнити таким видом покарання як залучення до виправних робіт на термін від 80 до 200 годин. Йдеться про притягнення засуджених до лісовідновлення і лісогосподарських робіт (посадка лісу і лісових культур, розпушування ґрунту, обрізка сучків, внесення добрив тощо), що значно підвищить виховний потенціал даного виду покарання.

Лісовий фонд – це територія лісів і земель, покритих лісом, які призначені для потреб лісового господарства. Лісовий фонд відділений від земель іншого призначення відповідно до чинного законодавства. До лісового фонду належать лісові (призначені для вирощування лісу) та нелісові (рілля, сінокоси, води тощо) землі.

Межі лісів, визначених для віднесення до однієї з категорій, проводяться уздовж природних меж, квартальних просік, ліній зв'язку і електромереж та інших, чітко визначених на місцевості розмежувальних ліній – залізниць та автомобільних доріг, каналів, каналів, газо- та нафтопроводів, візирів, протипожежних розривів і вододільних ліній.

2. Криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини – це комплекс даних про криміналістично значущі ознаки та властивості розкрадання лісодеревини, що показує необхідні зв'язки його елементів і призначається для побудови та перевірки слідчих версій під час розкриття і розслідування кримінального правопорушення.

Підготовка до вчинення розкрадання лісодеревини виявляється у: підшукуванні співучасників кримінального правопорушення; підшукуванні та підготовці знарядь та засобів кримінального правопорушення (сокир, автотранспорту для трелювання та перевезення співучасників кримінального правопорушення, ручних та бензомоторних пил); виборі місця та часу розкрадання лісодеревини; підшукуванні місця реалізації незаконно здобутої лісодеревини; отримання або підроблення документів на перевезення чи легалізацію незаконно вирубані чи викраденої лісодеревини.

Способами вчинення розкрадання лісодеревини можна назвати: при незаконній порубці – звалювання, зрубування, спилування, викопування, корчування, поперечне розпилювання тощо; у інших випадках – проникнення в виробниче приміщення, склад, де зберігається лісодеревина; трелювання деревини до місця завантаження; підроблення документів, з наступним їх наданням для безперешкодного транспортування викраденої лісодеревини.

Розкрадання лісодеревини, лісоматеріалів та грошових коштів, які вчиняються посадовими та матеріально-відповідальними особами органів Державного агентства лісових ресурсів відбувається такими способами: заниження, за попередньою

змовою з посадовими особами лісокористувачів, матеріальної та грошової оцінки лісосік під час їх відведення для заготівлі деревини; оформлення фіктивних актів про втрати лісопродукції внаслідок стихійного лиха; оформлення фіктивних актів про втрату якості або непридатності лісопродукції для використання і реалізації; оцінки високоякісних лісоматеріалів як менш якісних з наступною фальсифікацією бухгалтерських документів; зменшення фактичної вартості лісоматеріалів шляхом підробки документів; заниження такс на лісодеревину та розмірів лісосік; заниження вартості земельних ділянок лісового фонду та їх незаконна передача у власність або оренду; отримання хабарів посадовими особами лісогосподарських об'єднань та лісогосподарств, які мають стосунок до видачі дозволів на заготівлю лісу; незаконний вивіз деревини за межі України; незаконне отримання податкових пільг; заниження вартості деревини та лісоматеріалів під час проведення бартерних операцій з їх обміну на деревообробні станки, обладнання, паливно-мастильні матеріали та інші товари та завищення ціни на ці товари; розкрадання та нецільове використання бюджетних коштів, виділених на розвиток лісового господарства, які розподіляються через регіональні підрозділи Держказначейства.

Здійснивши аналіз слідчої практики, можемо стверджувати, що типовий злочинець при одноосібному вчиненні досліджуваного нами кримінального правопорушення здебільшого це: чоловік середнього віку, не має постійного джерела доходу, проживає в небагатій родині, має неповну середню або загальну освіту. Зазвичай, така особа вже притягалася до кримінальної чи адміністративної відповідальності за протиправні дії, які пов'язані із незаконною вирубкою лісу. Проживає така особа в області або районі, де здійснює злочинну діяльність. Має досвід роботи з лісодеревиною та відповідні знаряддя. За місцем свого проживання або у родичів (друзів, знайомих) має відповідні приладдя та умови для зберігання й переробки незаконно добутої деревини, приміщення для зберігання транспортного засобу (засобів), які використовувалися для вчинення кримінального правопорушення.

Проаналізувавши способи вчинення досліджуваного нами кримінального правопорушення, можемо назвати сліди, які можуть бути при розкраданні лісодеревини: зміни, які відбулися на земельній ділянці після незаконної вирубки; зміни, які відбулися у приміщенні, звідки здійснювалось розкрадання лісодеревини; сліди, які залишені сільськогосподарською технікою; сліди рук; сліди взуття; біологічні сліди людини (сеча, піт, слина, кров тощо); сліди шин транспортного засобу (-ів), (гусениць трактора); сліди, які залишені від огорожувальних предметів; сліди, залишені різноманітними інструментами; неналежно оформлені або підроблені правовстановлюючі документи (ордери, лісорубні квитки тощо); сліди-предмети побуту (недопалки, одяг, їжа); сліди лако-фарбового покриття та паливно-мастильних матеріалів; сліди механізмів розпилу та вирубки деревини; ідеальні сліди (свідчення підозрюваного, свідків).

3. Слідча ситуація завжди виконує управлінський вплив на тактичні засоби у кримінальному провадженні. У зв'язку із цим при підготовці й ухвалення рішення про використання тактичних засобів оцінка ситуації відіграє головну роль.

Типовими слідчими ситуаціями початкового етапу розслідування розкрадання

лісодеревини є:

1. Встановлено ознаки вчинення розкрадання лісодеревини, злочинця затримано на гарячому:

- злочинця затримано під час здійснення розкрадання, безпосередньо після вирубки лісодеревини;

- злочинця затримано під час трелювання деревини;

- злочинця затримано під час транспортування деревини.

2. Встановлено ознаки вчинення розкрадання лісодеревини, встановлено ознаки особи злочинця, але його не затримано.

3. Встановлено ознаки вчинення розкрадання лісодеревини, але не встановлено ознаки особи злочинця.

Під час розслідування розкрадання лісодеревини можна висунути слідчі версії щодо:

- події кримінального правопорушення: а) мало місце розкрадання лісодеревини; б) мало місце кримінальне правопорушення проти власності; в) мало місце інше екологічне кримінальне правопорушення;

- особи злочинця: а) кримінальне правопорушення було вчинено затриманим одноособово; б) кримінальне правопорушення було вчинено затриманою особою у співучасті з іншими невстановленими особами; в) кримінальне правопорушення було вчинено іншими особами, підозрюваного затримано помилково;

- мети злочинця: а) лісодеревину добуто для особистих потреб; б) лісодеревину добуто з метою продажу або іншої реалізації;

- знарядь вчинення кримінального правопорушення: а) вирубку здійснено за допомогою ручних знарядь (пили, сокири тощо); б) вирубку здійснено за допомогою промислової техніки;

- місця вчинення кримінального правопорушення: а) розкрадання лісодеревини було вчинено поблизу місця затримання підозрюваного під час транспортування; б) розкрадання лісодеревини було вчинено в іншій місцевості;

- місця перебування злочинця: а) знаходиться поблизу місця розкрадання лісодеревини; б) здійснює транспортування незаконно добутої деревини від місця вчинення кримінального правопорушення; в) покинув місце вчинення кримінального правопорушення;

- суті події: а) мала місце техногенна подія; б) мала місце природна подія;

- кількості злочинців: а) кримінальне правопорушення було вчинено однією особою; б) кримінальне правопорушення було вчинено групою осіб;

- щодо місця знаходження незаконно добутої деревини: а) деревину приховано поблизу місця розкрадання; б) деревину перевезено до іншої місцевості та приховано; в) деревину було знищено, видозмінено її первісний стан або використано у виробництві.

При перевірці версій потрібно пам'ятати про такі правила: 1) із висунутої версії спочатку слід виокремити всі можливі реальні фактичні дані, що підлягають доказуванню; 2) після цього вказані фактичні дані перевіряються шляхом проведення слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів; 3) версії, які були висунуті, перевіряються, за можливості, одночасно до того часу, доки

залишиться лише одна.

4. Особливість взаємодії під час розслідування розкрадання лісодеревини визначається потребою у створенні та забезпеченні ефективного функціонування слідчо-оперативної групи, забезпечення взаємодії у процесі провадження досудового розслідування та здійснення постійного взаємообміну інформацією.

Необхідність у спільній діяльності визначається слідчим на підґрунті існуючих у його розпорядженні доказів та інших даних, слідчої ситуації і стану процесу розслідування. Окреслюються ним і суб'єкти взаємодії. Найчастіше при розслідуванні розкрадання лісодеревини такими суб'єктами є: оперативні підрозділи Національної поліції України, спеціаліст, прокурор, слідчий суддя, Державне агентство лісових ресурсів, Державна прикордонна служба, Державна екологічна інспекція, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Митна служба Державної фіскальної служби України, Державна аудиторська служба України, неурядові організації.

Узагальнення й аналіз кримінальних справ (проваджень) за фактами розкрадання лісодеревини дає можливість назвати основні форми взаємодії підрозділів Національної поліції України на етапі виявлення даної категорії кримінальних правопорушень:

1) систематичний обмін матеріалами про осіб і місця, що становлять оперативний інтерес.

2) постійне інформування відділами один одного про обстановку на їх території обслуговування. Вказана інформація часто містить відомості про факти готування до вчинення досліджуваного нами кримінального правопорушення, що має значення для вжиття відповідних запобіжних заходів, вчасного припинення кримінального правопорушення й затримання винуватих у його вчиненні. Коли ж заходи запобігання не застосовані вчасно, і кримінальне правопорушення було вчинено, тоді така інформація має значення для встановлення ділянки місцевості, на якій вчинене діяння.

5. Дослідження проблематики розкрадання лісодеревини допомогло визначити риси осіб, які можуть вчиняти розкрадання на установах лісогосподарського комплексу:

1) нехтування інтересами як суспільства в цілому, так і окремих людей, зневажання людей, які стоять нижче від них за своїми фінансовими можливостями;

2) нехтування законів і бажання досягти поставленої мети будь-якими, в тому числі і незаконними, а іноді й відверто злочинними методами;

3) переконаність у тому, що гроші – це найвища цінність у житті;

4) прагнення бути заможною людиною тощо.

Причини конкретного кримінального правопорушення – це активні складові, які пробуджують у особи мотиви, зацікавлення для його вчинення. Встановлення причин конкретного кримінального правопорушення виявляється у визначенні негативних рис особи обвинуваченого, які в певній ситуації, яка склалась в житті, призвели до вчинення нею кримінального правопорушення.

Найбільш типовими обставинами, які використовуються злочинцями при вчиненні розкрадань лісодеревини і деяких інших зловживань, є наступні:

- недоліки в організації відомчої ревізійної роботи.
- недосконалість методів визначення кількості лісу, який відводять під промислову розробку лісових ділянок.
- присутність у лісових районах країни дрібних лісових організацій, що належать різним міністерствам і відомствам.
- незадовільний контроль з боку адміністрації лісозаготівельних підприємств і організацій утримувачів лісу за виконанням лісозаготівельних робіт.
- недоліки в доборі і розстановці кадрів, насамперед, керівних і матеріально-відповідальних осіб.
- слабкий контроль за діяльністю матеріально-відповідальних осіб з боку бухгалтерського апарату.
- порушення положень нормативних актів, що регламентують порядок відпуску деревини.
- недоліки в обліку деревини, які виявляються при лісорозробках, транспортуванні та прийманні лісоматеріалів.

6. Під час розслідування розкрадання лісодеревини огляд місця події спрямований на вирішення таких завдань: встановлення способу вчинення розкрадання лісодеревини (наприклад, незаконна вирубка); виявлення слідів кримінального правопорушення; визначення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення; типізація лісових насаджень; фіксація обстановки місця події та площі знищеного або пошкодженого лісового масиву; визначення об'єктів, які необхідно вилучити; пошук обставин, які дають підстави для висунення певних версій про подію, що трапилася, та її учасників тощо.

Проаналізувавши судову практику (50 вироків), можемо назвати недоліки, які виникають при проведенні даної слідчої (розшукової) дії під час розслідування розкрадання лісодеревини: плани і схеми місць події складаються примітивно; проводячи огляд місця події, слідчий мало уваги приділяє пошуку і виявленню слідів-відображень; фотозйомка місць події здійснювалася без дотримання існуючих рекомендацій.

Ефективність огляду місця події залежить від того, наскільки вміло слідчий застосовує науково-технічні засоби і методи, спеціальну апаратуру та прилади, що сприяють під час проведення огляду виявити та закріпити невидимі та слабо видимі сліди. Проводячи огляд місця події, слідчий має комплексно розглядати та аналізувати спосіб, обстановку та виявлені сліди для висунення версій про місце знаходження ще не виявлених слідів тощо.

Для ефективного і якісного проведення допиту під час розслідування розкрадання лісодеревини необхідно дотримуватися таких правил:

1. Щоб провести допит ефективно, потрібно детально вивчити та оцінити існуючі матеріали у кримінальному провадженні, а саме: функціональні (посадові) обов'язки працівників, документи, які підтверджують право особи щодо здійснення діяльності, а також законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють відповідну діяльність. На підставі таких документів потрібно скласти перелік запитань із зазначенням уже існуючих доказів та обрати тактичні прийоми для проведення допиту. Запитання мають бути ненавідні, лаконічні, чіткі, також

вони мають бути такі, щоб допитуваний не зрозумів про рівень обізнаності слідчого про розслідуване кримінальне правопорушення.

2. Перед допитом слідчому потрібно провести консультації із спеціалістами у відповідній сфері діяльності разом із наданням відповідних документів для з'ясування незрозумілих обставин, що виходять за межі спеціальних знань слідчого, або навіть залучити його до проведення допиту.

3. У випадку, коли слідчий вважає, що особа може змінити свої свідчення, то варто здійснити відеофіксацію проведення допиту.

4. Потрібно спланувати черговість проведення допитів різних осіб.

5. Важливо пам'ятати, що під час проведення допиту допитуваній особі можна надавати деякі документи, що є дієвим тактичним прийомом.

Дослідженням встановлено, що ключовою основою формування доказової бази винуватості осіб на початковому етапі розслідування лісодеревини були допити свідків та підозрюваних.

Результативність обшуку визначається встановленням в остаточному підсумку стосунок вилученого до розслідуваної події, яке буде виражатися або в залученні предмета як речового доказу, або приєднанні його до інших документів.

Провівши аналіз результатів обшуків, зокрема розкрадання лісодеревини, можемо назвати недоліки, які їм властиві:

- рідко залучали до проведення обшуків спеціалістів;
- відсутність якісної оперативної інформації про місця зберігання предметів і документів, відсутність планування;
- недостатнє знання кримінально-процесуального законодавства;
- слідчі погано володіли тактикою проведення даної слідчої дії.

Найпоширенішими видами судових експертиз під час розслідування розкрадання лісодеревини є: 1) економічна; 2) біологічна; 3) ґрунтознавча; 4) трасологічна (слідів знарядь та інструментів; слідів, взуття; встановлення цілого за частинами; слідів транспортних засобів); 5) дактилоскопічна.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Романенко Р.Р. Історія становлення лісової галузі України та характеристика чинного законодавства щодо охорони лісів. *Наше право*. 2020. №4. С.187-192.

2. Романенко Р.Р. Профілактика оперативними підрозділами національної поліції України розкрадань лісодеревини. *Європейські перспективи*. 2020. №3. С.193-196.

3. Романенко Р.Р. Слідчі ситуації, які виникають під час розслідування розкрадань лісодеревини. *Наше право*. 2019. №3. С.207-212.

4. Романенко Р.Р. Тактика проведення огляду місця події при розслідуванні розкрадань лісодеревини. *Наше право*. 2019. №4. С.218-223.

5. Романенко Р.Р. Криміналістична характеристика розкрадань лісодеревини. *REVISTA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ "SUPREMAȚIA DREPTULUI"*. 2017. № 5. С. 202-207.

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Романенко Р.Р. Суб'єктивні та об'єктивні умови вчинення розкрадань лісодеревини. *Сучасні тренди кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, криміналістики та кримінального процесу: круглий стіл* (м. Львів, 10 червня 2020 року). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. С. 93-95.

2. Романенко Р.Р. Відповідальність за незаконну вирубку та розкрадання лісодеревини у період зародження української державності до створення СРСР. *Актуальні проблеми забезпечення захисту прав та свобод людини в умовах інтеграції України в європейський простір: міжнародна конференція* (м. Львів, 30 жовтня 2020 року). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. С. 429-431.

3. Романенко Р.Р. Способи вчинення та сліди розкрадання лісодеревини. *Modern approaches to the introduction of science into practice: the XV International Scientific and Practical Conference* (24 – 26 may, San Francisco, USA). 2021. С. 119-121.

4. Романенко Р.Р. Типові версії під час розслідування розкрадань лісодеревини. *Actual problems of science and practice: the XVI International Science Conference* (31 may – 02 june, Stockholm, Sweden). 2021. С. 70-72.

АНОТАЦІЯ

Романенко Р.Р. Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2021.

У дисертації викладено теоретичні положення та науково обґрунтовано рекомендації щодо виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини. Досліджено генезу виникнення відповідальності за розкрадання лісодеревини. Здійснено аналіз розвитку кримінально-правових норм, що передбачають кримінальну відповідальність за розкрадання лісодеревини як у дорадянський й радянський період, так і в період сучасної України.

Встановлено основні чинники, які формують слідчі ситуації на початковому етапі розслідування розкрадання лісодеревини. Наведено класифікацію типових слідчих ситуацій початкового та подальшого етапів виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини і запропоновано алгоритм дій слідчого, що забезпечить ефективність розслідування даного виду кримінального правопорушення. В рамках кожної слідчої ситуації згруповано версії за обставинами, які вони пояснюють, та здійснено детальний аналіз таких версій.

Названо причини, якими обумовлюється потреба взаємодії слідчого з

оперативними підрозділами, під час розслідування розкрадання лісодеревини. Також детально охарактеризовано взаємодію слідчого з іншими органами та підрозділами на різних етапах розслідування розкрадання лісодеревини, зокрема з Державним агенством лісових ресурсів України (раніше – Державний комітет лісового господарства України).

Описано тактичні особливості проведення основних слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини. Детально проаналізовано дії слідчого на різних етапах проведення огляду місця події при розслідуванні досліджуваного нами кримінального правопорушення. Проаналізовано труднощі, які виникають при допиті підозрюваних осіб та шляхи їх уникнення. Названо та проаналізовано типові тактичні помилки, які виникають при підготовці й проведенні обшуків під час розслідування розкрадання лісодеревини.

Ключові слова: досудове розслідування, збирання доказів, криміналістична характеристика, кримінальне правопорушення, кримінальний процес лісодеревина, профілактика, розкрадання.

АННОТАЦІЯ

Романенко Р.Р. Выявление и расследование подразделениями Национальной полиции Украины хищения лисодеревины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 - уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. - Национальный университет «Львовская политехника» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2021.

В диссертации изложены теоретические положения и научно обоснованы рекомендации по выявлению и расследованию подразделениями Национальной полиции Украины хищения лисодеревины. Исследована генеза возникновения ответственности за хищение лисодеревины. Осуществлен анализ развития уголовно-правовых норм, предусматривающих уголовную ответственность за хищение лисодеревины как в досоветский и советский период, так и в период современной Украины.

Установлены основные факторы, которые формируют следственные ситуации на первоначальном этапе расследования хищения лесодеревины. Приведена классификация типичных следственных ситуаций первоначального и последующего этапов выявления и расследования хищения лисодеревины и предложены алгоритм действий следователя, обеспечит эффективность расследования данного вида уголовного преступления. В рамках каждой следственной ситуации сгруппированы версии по обстоятельствам, они объясняют, и осуществлен подробный анализ таких версий.

Названы причины, по которым определяется потребность взаимодействия следователя с оперативными подразделениями, в ходе расследования хищения лисодеревины. Также подробно охарактеризованы взаимодействие следователя с другими органами и подразделениями на разных этапах расследования хищения

лисодеревини, в частности с Государственным агентством лесных ресурсов Украины (ранее - Государственный комитет лесного хозяйства Украины).

Описаны тактические особенности проведения основных следственных (розыскных) действий, которые проводятся во время выявления и расследования хищения лисодеревини. Детально проанализированы действия следователя на различных этапах проведения осмотра места происшествия при расследовании исследуемого нами уголовного преступления. Проанализированы трудности сложностях, которые возникают при допросе подозреваемых и пути их предотвращения. Названы и проанализированы типичные тактические ошибки, возникающие при подготовке и проведении обысков при расследовании хищения лисодеревини.

Ключевые слова: досудебное расследование, сбор доказательств, криминалистическая характеристика, уголовное преступление, уголовный процесс лисодеревини, профилактика, хищения.

SUMMARY

Romanenko R. R. Forest wood plunder detection and investigation carried out by the units of the National Police of Ukraine. – *Manuscript copyright.*

The thesis submitted for a degree of the Candidate of Juridical Sciences, speciality 12.00.09 – criminal procedure and criminalistics; forensic science; law enforcement intelligence operations. – Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2021.

The thesis presents theoretical provisions and scientifically establishes the recommendations for forest wood plunder detection and investigation carried out by the units of the National Police of Ukraine. The genesis of the origin of the liability for forest wood plunder has been studied. The analysis of the development of criminal law standards, attracting criminal liability for forest wood plunder in the pre-Soviet, Soviet periods, and modern-day Ukraine has been carried out.

The views of academic specialists on the definition of the concept of "forensic methodology" have been analyzed in detail and it has been established that one of the most important elements of forensic methodology is forensic characteristic. The views of academic specialists on the concept of "forensic characteristic", its functions and elements have also been studied.

The analysis of the scientific literature, statistical data and data obtained during the survey of practitioners of the National Police of Ukraine, made it possible to identify groups of persons who commit forest wood plunder.

The key factors that most influence the formation of the investigative situations at the initial stage of forest wood plunder investigation have been identified. The classification of typical investigative situations at the initial and subsequent stages of detection and investigation of forest wood plunder has been proposed. Also, the algorithms of the investigator's actions have been proposed, which will ensure the effectiveness of investigation of this type of criminal offence. Different versions have been grouped

according to the circumstances they explain within each investigative situation, and a detailed analysis of such versions has been carried out.

The reasons behind the need for cooperation between the investigator and criminal intelligence units during the investigation of forest wood plunder have been pointed out. The interaction of the investigator with other bodies and departments at different stages of forest wood plunder investigation, in particular with the State Agency of Forest Resources of Ukraine (formerly the State Forestry Committee of Ukraine) has also been described in detail.

The sources of information about the circumstances that contribute to the forest wood plunder used by the operational officers of the units of the National Police of Ukraine that provide operational services to the forest industry have been identified.

Tactical features of the main investigation (search) activities carried out during the detection and investigation of forest wood plunder have been described. The investigator's actions at various stages of crime scene examination during the investigation of the criminal offence have been analyzed in detail. The difficulties that arise during the interrogation of suspects and ways to avoid them have been described. Typical tactical mistakes that arise during the preparation and the search as part of the investigation of forest wood plunder have been identified and analyzed.

Key words: pre-trial investigation, collection of evidence, crime, forensic characteristic, criminal offence, criminal procedure, forest wood, prevention, plunder.

Підписано до друку 02.08.2021 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 104.

ТзОВ «Растр-7»
79005, м. Львів, вул. Князя Романа, 9/1
тел./факс: (032)235-52-05, e-mail:rastr.sim@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ЛВ №22 від 19.11.2002 р.